

**DŽON
KENEDI TUL**

**ZAVERA
BUDALA**

Preveli s engleskog
Tatjana Milićev
Randall A. Major

■ Laguna ■

Naslov originala

John Kennedy Toole

A CONFEDERACY OF DUNCES

Copyright © 1980, Thelma D. Toole

Translation copyright © za srpsko izdanje 2019, LAGUNA

Kolo IV / Knjiga 17

Kupovinom knjige sa FSC oznakom pomažete razvoj projekta odgovornog korišćenja šumskih resursa širom sveta.

NC-COC-016937, NC-CW-016937, FSC-C007782

© 1996 Forest Stewardship Council A.C.

Kad se istinski genije pojavi u svetu,
prepoznaćeš ga po tome što će se sve budale zaveriti
protiv njega.

Džonatan Svift

Razmišljanja o različitim temama, moralna i zabavna

Sadržaj

<i>Predgovor</i> (Voker Persi)	9
ZAVERA BUDALA	13

PREDGOVOR

Možda je najbolji način da se predstavi ovaj roman – koji me i posle trećeg čitanja zapanjuje, čak više nego posle prvog – priča o mom prvom susretu s njim. Godine 1976, dok sam bio nastavnik na Lojoli, neka nepoznata žena pozivala me je često telefonom. Predložila je nešto besmisleno. Imala je nekoliko poglavlja romana i želela je da prisustvuje mojim predavanjima. Radilo se o tome da je njen sin, koji je, inače, umro, ranih šezdesetih godina napisao čitav roman, veliki roman, i želela je da ga pročitam. Zašto bih to uradio, upitao sam je. Zato što je roman odličan, rekla je.

S godinama postao sam veoma vešt u izbegavanju onoga što mi ne prija. Ako je ikad postojalo nešto što nisam želeo da uradim, to je bilo to: da imam posla s majkom mrtvog romanopisca i, što je najgore, da moram da pročitam rukopis za koji je tvrdila da je *odličan*, a koji je, kako se ispostavilo, bio veoma umrljana, jedva čitljiva kopija.

Ali ta žena je bila uporna i nekako je došlo do toga da mi ona, stojeći u mom kabinetu, preda pozamašan rukopis. Sada već nisam mogao da se izvučem; ostala mi je samo

jedna nada – da pročitam nekoliko strana i da one budu toliko loše te da, čiste savesti, ne moram da čitam dalje. Obično tako i radim. U stvari, prvi pasus je obično dovoljan. Samo sam se plašio da možda nije dovoljno loš ili da je tek dovoljno dobar da ću morati da nastavim.

U ovom slučaju sam čitao dalje. I dalje. U početku razočaran što nije tako loš da mogu da prestanem, onda s iskrom interesovanja, potom s rastućim uzbuđenjem, a na kraju s nevericom: nikako nije bilo moguće da je tako dobar. Odoleću iskušenju da otkrijem šta me je navelo da zinem, da se smeškam, da se glasno smejem, da u čudu odmahujem glavom. Bolje je da čitalac to sam otkrije.

U svakom slučaju, evo vam Ignacija Rajlija, bez premca u meni poznatoj literaturi – izvanredan aljkavac, ludi Oliver Hardi, debeli Don Kihot, izopačeni Toma Akvinski, sve u jednom liku – u žestokoj pobuni protiv celog savremenog doba, koji leži u flanelskoj pidžami u zadnjoj spavaćoj sobi u Ulici Konstantinopolj u Nju Orleansu, i između napada nadutosti i podrigivanja pogrđama ispunjava na desetine svezaka na male linije.

Njegova majka misli da on treba da se zaposli. On se zapošljava. Na nizu radnih mesta. Svaki posao se ubrzo pretvara u ludu dogodovštinu, u katastrofu najvećih razmera; mada svaka ima, kao kod Don Kihota, svoju sablasnu logiku.

Njegova devojka, Mirna Minkof iz Bronksa, misli da mu je potreban seks. Ono što se dešava između Mirne i Ignacija ne liči ni na jednu meni poznatu muško-žensku priču.

Ništa manja vrlina Tulovog romana je i opis posebnosti Nju Orleansa, njegovih uličica, zabačenih četvrti, neobičnog govora, bele manjine – i jednog crnca, u čijem liku je Tul postigao skoro nemoguće, izvrsni komični lik s ogromnim smislom za humor i snalažljivost, bez imalo podrigivanja crncima.

Međutim, Tulov najveći domet je sam Ignacije Rajli, intelektualac, ideolog, neradnik, besposličar, proždrljivac, koji bi u čitaocu trebalo da izazove gađenje svojim nevidenim nadimanjem, gromoglasnim prezirom i ratom jednoga protiv svih – Frojda, homoseksualaca, heteroseksualaca, protestanata i raznih krajnosti savremenog doba. Zamislite propalog Tomu Akvinskog, prebačenog u Nju Orleans, odakle kreće u ludu pustolovinu kroz močvare do Državnog univerziteta Luizijane u Baton Ružu, gde mu ukradu kariranu jaknu dok sedi u toaletu za osoblje, savladan neizmernim stomačnim tegobama. Njegov želudačni zalistak se povremeno zatvara, kao odgovor na nedostatak „valjane geometrije i teologije“ u savremenom svetu.

Oklevam da ovde upotrebim reč *komedija* – mada ovo jeste komedija – jer to samo upućuje na smešnu knjigu, a ovaj roman je mnogo više od toga. Sjajna, izazovna farsa falstafskih razmera bi bio bolji opis; *commedia* bi bila bliža.

I tužno je. Nikad se u potpunosti ne zna odakle ta tuga izvi-
re – iz tragedije u srži Ignacijevih neopisivih izliva nadutosti i ludačkih pustolovina ili iz tragedije koja prati samu knjigu.

Tragedija ove knjige je tragedija njenog autora – njegovog samoubistva 1969. godine, kad je imao samo trideset dve godine. Još veća tragedija je zapravo opus koji nam je uskraćen.

Šteta je što Džon Kenedi Tul nije živ, zdrav i što ne piše. Nama ne preostaje ništa drugo nego da se postaramo da svetu čitalaca postane dostupna ova divovska, burna ljudska tragikomedija.

**ZAVERA
BUDALA**

1.

Zelena lovačka kapa stiskala je vrh okrugle mesnate glave. Zeleni naušnici, puni velikih ušiju i nešišane kose, zajedno s tananim dlačicama koje su izrastale iz samih ušiju, iskakali su s obe strane, poput znakova za skretanje, istovremeno pokazujući dva smera. Pune, mesnate, napućene usne izbijale su ispod crnih gustih brkova, pri uglovima tonući u male nabore ispunjene neodobravanjem i mrvicama čipsa. Pod senkom zelenog oboda kape, nadmene plavožute oči Ignacija Ž. Rajlija s velike visine posmatrale su druge ljude koji su čekali ispod sata robne kuće *D. H. Holms*, tražeći znake lošeg ukusa u njihovom načinu odevanja. Neka odela, spazio je Ignacije, bila su dovoljno nova i skupa da bi se s pravom mogla smatrati povredama svakog ukusa i pristojnosti. Posjedovanje bilo čega novog ili skupog samo je odražavalo lični nedostatak teologije i geometrije; čak je moglo da dovede u sumnju i čitavo stanje duha.

Sam Ignacije bio je lagodno i razumno obučen. Lovačka kapa čuvala ga je od nazeba. Prostrane pantalone od tvida bile su nepoderive i omogućavale su veliku slobodu pokreta.

Falte i nabori na njima bili su ispunjeni toplim ustajalim vazduhom koji je bio pravi melem za Ignacija. Karirana flanelna košulja činila je jaknu suvišnom, dok je vuneni šal štitiio otkriveni deo Rajlija od naušnika do kragne. Čitava odeća bila je u skladu sa svim standardima teologije i geometrije, ma koliko teško shvatljivim, i sugerisala je bogat unutrašnji život.

Premeštajući se s noge na nogu, na svoj nezgrapni slovnovski način, Ignacije je pokretao talase mesa koji su podrhtavali pod tvidom i flanelom, talase koji su se prelamali pri dugmadima i šavovima. Tako ispremeštan, razmišljao je kako već veoma dugo čeka svoju majku. Na prvom mestu, razmišljao je o nelagodnosti koju je počeo da oseća. Činilo se kao da će mu čitavo biće svakog časa buknuti iz nabubrelih čizama od antilopa i, kao da želi da to i proveri, Ignacije usmeri svoj jedinstveni pogled ka nogama. Noge su mu zaista izgledale natečene. Bio je spreman da prizor ovih nabreklih čizama ponudi majci kao dokaz njene nebrige. Podigavši pogled, video je sunce kako počinje da zalazi nad Misisipijem pri dnu Kanalske ulice. Sat na robnoj kući pokazivao je skoro pet. Već je počeo da doteruje nekoliko pažljivo sročениh optužbi, osmišljenih da majku dovedu do pokajanja ili barem zbunjenosti. Često je morao da je postavlja na njeno mesto.

Dovezla ga je do centra dotrajalim plimutom i, dok je bila kod doktora da vidi za svoj artritis, Ignacije je kod Verlena kupio note za trubu i žicu za lautu. Potom je odšetao do salona zabave u Ulici Rojal da proveri da li su nabavili nove igrice. Razočarao se kad je otkrio da je mali sto za bejzbol nestao. Doduše, možda je samo bio na popravci. Kad je poslednji put igrao za njim, udarač nije radio i, nakon dosta rasprave, upravnik mu je vratio žeton, iako je dotični bio

dovoljno prost da pomisli da je upravo Ignacije rasturio mašinu šutiranjem.

Zamišljen nad sudbinom malog stola za bejzbol, Ignacije se čitavim svojim bićem odvojio od fizičke stvarnosti Kanalske ulice i ljudi oko sebe, te stoga nije primetio par očiju koje su ga gutale iza jednog stuba robne kuće, par tužnih očiju iz kojih su izbijale nada i želja.

Da li bi bilo moguće spravu popraviti u Nju Orleansu? Verovatno. Međutim, možda se morala poslati u tamo neko mesto poput Čikaga ili Milvokija, ili neki drugi grad čije je ime Ignacija asocijalo na efikasne radionice i fabrike iz kojih je neprestano kuljao dim. Ignacije se nadao da će se pažljivo postupati sa spravom tokom transporta, da nijednog malenog igrača neće okrnjiti ili osakatiti brutalni železnički radnici, odlučni da zauvek unište železnicu zahtevima za odštetu od špeditera, isti oni železnički radnici koji će na kraju stupiti u štrajk i uništiti železničko preduzeće *Ilinoj sentral*.

Dok je Ignacije razmatrao blagodeti koje je mali sto za bejzbol pružio čovečanstvu, ona dva tužna i požudna oka približavala su mu se kroz gomilu, poput torpeda naciljanih na veliki runasti tanker. Policajac cimnu Ignacija za kesu s notama.

„Imaš ličnu kartu, ortak?“, upita policajac glasom punim nade da je Ignacije bez legitimacije.

„Molim?“ Ignacije spusti pogled na značku na plavoj šapki. „A ko ste vi?“

„Vozačku dozvolu, molim!“

„Ne vozim kola. Budite ljubazni i ostavite me na miru. Čekam majku.“

„Šta ti to visi iz kese?“

„A šta misliš, kretenu? Žica za lautu.“

„Kako?“ Policajac malo ustuknu. „Jesi l' odavde?“

„Da li je zadatak policije da maltretira mene dok ovaj grad nesumnjivo predstavlja poročni centar civilizovanog sveta?“ , riknu Ignacije nad gomilom ispred robne kuće. „Ovaj grad je poznat po svojim kockarima, prostitutkama, egzibicionistima, antihristima, alkoholičarima, sodomitima, narkomanima, fetišistima, onanistima, pornografima, prevarantima, alapačama, zagađivačima i lezbijkama, koje sve isuviše dobro štiti mito. Ukoliko imate vremena, potrudicu se da vam objasnim problem kriminala, ali nemojte da vam se ponovi da *mene* uznemiravate.“

Policajac zgrabi Ignacija za ruku i dobi po glavi notama. Uzdrtala žica lupi ga po uhu.

„Ej!“ , reče policajac.

„Evo ti!“ , uzviknu Ignacije i primeti da se oko njih počeo stvarati krug zainteresovanih kupaca.

U robnoj kući gospođa Rajli je stajala u poslastičarnici, naslanjajući svoje majčinske grudi na vitrinu s puslicama. Prstom ogrubelim od višegodišnjeg ribanja golemih požutelih gaća svoga sina pokuca o vitrinu ne bi li privukla pažnju prodavačice.

„Gospođice Ineeez“ , zapeva gospođa Rajli s naglaskom koji se južno od Nju Džerzija sreće jedino u Nju Orleansu, tom Hobokenu u Meksičkom zalivu. „Ovamo, mala.“

„Eeej, kako je?“ , upita gospođica Inez. „Kako zdravlje, dušo?“

„Ne cvetaju ruže“ , iskreno odgovori gospođa Rajli.

„Baš žalosno.“ Gospođica se nagnu preko vitrine, zaboravljajući na kolače. „Ni meni ne cvetaju. Noge me muče.“

„Blago tebi! Ja imam arteritis u laktu.“

„O, bože!“ , reče gospođica Inez s iskrenom sapatnjom. „Moj siroti stari otac ima isto to. Teramo ga da sedi u kadu punu vrele vode.“

„Moji sin se izležava u kadi po celi dan. Jedva uđem u moje rođeno kupatilo.“

„Mislila sam da je oženjen, draga.“

„Ignacije? A, ne, ne“, tužno reče gospođa Rajli. „Dušo, bi l' mi dala dva'estinu onih krasnih mešanih?“

„A ja mislila da si mi rekla da je oženjen“, reče gospođica Inez dok je stavljala kolače u kutiju.

„Nema ni izgleda. Ona mala s kojom je bio pobeže glavom bez obzira.“

„Ma, ima vremena.“

„Valjda“, reče gospođa Rajli nezainteresovano. „Čuj, bi l' mi dala još desetak štanglica? Ignacije podivlja kad nestane štanglica.“

„Mali voli kolača, je l' da?“

„Bože dragi, ubija me ovaj moj lakat“, odgovori gospođa Rajli.

Usred gomile koja se stvorila ispred robne kuće, lovačka kapa, zeleno središte u tom krugu, žestoko je poskakivala.

„Žaliću se gradonačelniku“, vikao je Ignacije.

„Ostavi momka na miru“, reče glas iz gomile.

„Idi 'vataj džeparoše u Ulici Burbon“, doda jedan starac. „On je dobar dečko. Čeka mamu.“

„Zahvaljujem“, reče Ignacije nadmeno. „Nadam se da ćete svi biti spremni da posvedočite o ovoj besprizornosti.“

„Ajd' ti sa mnom“, reče Ignaciju policajac sa znatno manje samopouzdanja. Gomila se pretvarala u rulju, a nije bilo ni saobraćajca u blizini. „Idemo u stanicu.“

„Dobro dete ne može ni da sačeka mamu ispred robne kuće“, opet se oglasi starac. „Kažem vam ja, ovaj grad nikad nije bio ovakav. To su sve te komunjare.“

„Nazivaš mene komunjarom?“, upita policajac starca, dok je pokušavao da se izbori sa žicom za lautu. „I tebe ću da privedem. Ima da paziš koga ćeš nazivati komunjarom.“

„Ne možeš mene da 'apsiš“, vrisnu starac. „Ja sam član kluba *Zrelo doba* koji sponzorije Odeljenje za rekreaciju grada Nju Orleansa.“

„Pusti starca na miru, glupi murovu“, prodera se neka žena. „On je verovatno nečiji deda.“

„Nego šta!“, reče starac. „Imam šest unučadi, i svi uče kod časnih sestara. Još su i pametni.“

Iznad glava Ignacije opazi svoju majku kako polako izlazi iz predvorja robne kuće noseći poslastičarske proizvode kao da su kutije pune cementa.

„Majko!“, povika. „Taman na vreme. Hoće da me uhaps.“

Gurajući se kroz gomilu, gospođa Rajli reče: „Ignacije! Šta se ovde dešava? Šta uradi sad? Ej, skidaj ruke s mog malog.“

„Nisam ga ni pipnuo, gospođo“, reče policajac. „Je l' ovo ovde vaš sin?“

Gospođa Rajli zgrabi od Ignacija uzdrhtalu žicu za lautu.

„Naravno da sam njeno dete“, reče Ignacije. „Zar nije očigledna njena ljubav prema meni?“

„Voli svoga malog“, reče starac.

„Šta to 'oćeš s mojim sirotim detetom?“, upita gospođa Rajli policajca. Ignacije svojom velikom šapom potapša majku po kaniranoj kosi. „Alal ti vera kad maltretiraš nevinu decu, a grad ti pun svakakvi?. Čeka mamu, a oni pokušaju da ga u'apse.“

„Ovo je, bez sumnje, slučaj za Udruženje za građanska prava“, opazi Ignacije, stisnuvši šapom majčino pogureno rame. „Moramo se obratiti Mirni Minkof, mojoj izgubljenoj ljubavi. Ona zna o tim stvarima.“

„To su sve te komunjare“, ubaci se starac.

„Kol'ko ima godina?“, upita policajac gospođu Rajli.

„Imam trideset godina“, reče Ignacije s visine.

„Imaš poso?“

„Ignacije mora da mi pomaže po kući“, reče gospođa Rajli. Prvobitna hrabrost ju je polako napuštala, i počela je da upliće žicu za lautu o kanap na kutijama za kolače. „Imam užasan arteritis.“

„Pajem pomalo“, reče Ignacije policajcu. „Pored toga, trenutno pišem podužu optužnicu protiv ovog veka. Kada mi mozak uzavri od književnog napora, skuvam poneki umak od sira.“

„Ignacije pravi najukusniji umak od sira“, reče gospođa Rajli.

„Lepo s njegove strane“, reče starac. „Većina momaka se skita po celi dan.“

„Kako bi bilo da malo zavežeš?“, reče policajac starcu.

„Ignacije“, upita gospođa Rajli drhtavim glasom, „šta uradi, sine?“

„Zapravo, majko, mislim da je on sve započeo.“ Kesom s notama Ignacije pokaza na starca. „Ja sam samo stajao ovde, čekao tebe i molio se da vesti od lekara budu ohrabrujuće.“

„Sklanjaj ovog matorog odavde“, reče gospođa Rajli policajcu. „Pravi nevolje. Sramota je što puštaju ljude ko on na ulicu.“

„Svi policajci su komunjare“, reče starac.

„Zar ti ne reko' da zavežeš?“, ljutito odgovori policajac.

„Svako veče kleknem da zahvalim milom Bogu što imamo zaštitu“, obrati se gospođa Rajli gomili. „Bili bi davno mrtvi da nema policije. Svi bi legali u krevet zaklani od uveta do uveta.“

„Pravo kažeš, slatka moja“, odgovori joj neka žena iz gomile.

„Molite se za policiju“, gospođa Rajli se sada definitivno usmeri ka gomili. Ignacije je žustro pomilova po ramenima, šapćući reči ohrabrenja. „Da l' biste se molili za komunjare?“

„Ne!“ , revnosno odgovori nekoliko glasova iz gomile. Neko gurnu starca.

„Istina živa, gospođo“, povika starac. „Pokušo je da vam uhapsi malog. Ko u Rusiji. Svi su oni komunjare.“

„Polazi“, reče policajac starcu. Grubo ga straga zgrabi za mantil.

„Gospode bože!“ , reče Ignacije, posmatrajući tog sitnog bledunjavog policajca kako pokušava da obuzda starca. „Sad sam na ivici živaca.“

„Upomoć!“ , zavapi starac. „Ovo je otmica. Ovo je kršenje ustavom zagarantovanih prava!“

„Ovaj je lud, Ignacije“, reče gospođa Rajli. „Bolje da se kupimo odavde, mili.“ Okrenu se ka gomili. „Bež’te ljudi. Može nas sve poubijati. Ja lično mislim da je baš *on* komunjara.“

„Nema potrebe da preteruješ, majko“, reče Ignacije dok su se provlačili kroz gomilu i hitali niz Kanalsku ulicu. Osvrnuo se i video kako se starac i kočoperni policajac rvu ispod sata robne kuće. „Molim te, uspori malo. Dobijam lupanje srca.“

„Bolje ćuti. Šta misliš, kako je meni? U ovim godinama nipošto ne bi’ smela da trčkaram tu naokolo.“

„Bojim se da je srce važno u svim godinama.“

„Ništa ne fali tvom srcu.“

„Faliće mu ako ne usporimo malo.“ Pantalone od tvida su se nadimale oko Ignacijeve gargantuanske trtice dok se kotrljao ulicom.

Gospođa Rajli ga povuče iza ugla u Ulicu Burbon, i oni zađoše dublje u Francuski kvart.

„Otkud se taj policajac nameračio na tebe, sine?“

„Zaista ne znam. Ali će za koji trenutak najverovatnije krenuti za nama, čim savlada onog ostarelog fašistu.“

„Misliš?“ , nervozno upita gospođa Rajli.

„Pretpostavljam. Bio je rešen da me uhapsi. Mora da ima neku dnevnu kvotu ili tako nešto. Duboko sumnjam da će mi dopustiti da mu tako olako umaknem.“

„To bi bio živi užas! Bilo bi te po svim novinama, Ignacije. Te sramote! Moru si nešto uraditi dok si me tamo čeko, Ignacije. Znam te ja, sine.“

„Ako je iko ikada brinuo svoju brigu, onda sam to ja“, dahtao je Ignacije. „Preklinjem te. Moramo zastati. Mislim da će me udariti kap.“

„Važi.“ Gospođa Rajli pogleda zajapureno lice svoga sina i shvati da bi bio sasvim spreman da se sruši tu pred njenim nogama, samo da istera svoje do kraja. Činio je to i ranije. Poslednji put kad ga je naterala da ode s njom na nedeljnu misu, dvaput se srušio na putu do crkve, i još jedanput tokom propovedi o lenjosti, kad je pao s klupe i stvorio neprijatnu pometnju. „Ajde da svratimo ovde.“

Jednom od kutija s kolačima ona ga gurnu kroz vrata bara *Noć radosti*. U mraku koji se osećao na burbon i opuške od cigareta oni se popeše na barske stolice. Dok je gospođa Rajli slagala kutije s kolačima na bar, Ignacije raširi svoje velike nozdrve i reče: „Zaboga, majko, ovde grozno smrdi. Prevrće mi se u stomaku.“

„Ti bi nazad na ulicu? 'Oćeš da te onaj privede?“

Ignacije ne odgovori; glasno je frktao i pravio grimase. Konobar, koji je posmatrao ovo dvoje, zagonetno upita iz tame: „Da?“

„Ja želim kafu“, reče Ignacije otmeno. „Cikoriju s mlekom.“

„Ima samo instant“, reče konobar.

„To nikako ne mogu da pijem“, reče Ignacije majci. „Naprosto je gnusno.“

„Pa uzmi pivo, Ignacije. Neće ti biti ništa.“

„Mogu se naduti.“

„Ja ću jedan diksi 45“, reče gospođa Rajli konobaru.

„A gospodin?“, upita konobar dubokim uobraženim glasom. „Šta on izvoljeva?“

„Daj i njemu jedan diksi.“

„Verovatno ga neću popiti“, reče Ignacije kada je konobar otišao da otvori flaše.

„Ne možemo sedeti ovde za džabe, Ignacije.“

„Ne vidim zašto ne. Mi smo im jedini gosti. Trebalo bi da su srećni što smo ovde.“

„Imaju noću striptizete, a?“, gospođa Rajli gurnu laktom svog sina.

„Pretpostavljam“, hladno odgovori Ignacije. Izgledao je prilično izmučen. „Mogli smo svratiti i negde drugde. Ionako verujem da će policija upasti ovde svakog časa.“ Glasno frknu i pročisti grlo. „Bogu hvala što mi brkovi prečišćavaju bar deo ovog smrada. Moji olfaktorni organi već počinju da mi šalju znake očaja.“

Nakon naizgled dužeg vremena, ispunjenog zveckanjem čaša i zatvaranjem frižidera negde u tami, ponovo se pojavi konobar, stavi pivo ispred njih i, kao slučajno, ispusti flašu Ignaciju u krilo.

Rajlijevi su dobili najgoru vrstu usluge u *Noći radosti*, onu koja se pruža neželjenim gostima.

„Da nemate slučajno hladnog dr nata?“, upita Ignacije.

„Ne.“

„Moj sin obožava dr nata“, objasni gospođa Rajli. „Moram da ga kupujem na gajbe. Nekad ume da sedne i popije dva-tri dr nata odjednom.“

„Uveren sam da ovog čoveka to naročito ne zanima“, reče Ignacije.

„Da li biste želeli da skinete tu kapu?“, upita konobar.

„Ne, ne bih želeo!“, zagrmi Ignacije. „Promaja je.“

„Od volje vam“, reče konobar i otisnu se u tamu na drugom kraju šanka.

„Zaista!“

„Smiri se“, reče mu majka.

Ignacije podiže naušnik s majčine strane.

„Dobro, podići ću ovo da ne moraš da naprežeš glas. Šta ti je doktor rekao za lakat ili šta god da je?“

„Mora se masirati.“

„Nadam se da ne želiš da ja to radim. Znaš šta osećam prema dodirivanju drugih ljudi.“

„Reko mi je da trebam da se čuvam od ’ladnoće.“

„Da vozim kola, bio bih ti od veće pomoći, pretpostavljam.“

„Nema veze, zlato.“

„Zapravo, škodi mi čak i kada me voze kolima. Naravno, najgore je voziti se na vrhu onih *Grejhaundovih* autobusa za razgledanje. Sećaš li se onda kad sam jednim od tih išao do Baton Ruža? Povraćao sam u više navrata. Vozač je morao da zaustavi autobus negde u močvarama da bih mogao da siđem i prošetam se malo. Ostali putnici su bili prilično ljuti. Mora da su imali čelične stomake kad su mogli da se voze tom odvratnom mašinom. I sam odlazak iz Nju Orleansa me je prilično uplašio. Van područja grada započinje srce tame, istinska pustoš.“

„Sećam se toga, Ignacije“, odsutno reče gospođa Rajli, ispijajući pivo velikim gutljajima. „Bio si dobrono boles’an kad si se vratio kući.“

„Tada sam se već odlično osećao. Najgore je bilo kad sam stigao u Baton Ruž. Shvatio sam da imam povratnu kartu i da se *moram* vratiti autobusom.“

„Pričo si mi to, mili.“

„Taksi nazad do Nju Orleansa koštao me je četrdeset dolara, ali barem nisam bio teško bolestan tokom vožnje, mada sam više puta bio na ivici da povratim. Naterao sam vozača da vozi veoma polako, što se pokazalo lošim po njega. Policija ga je dvaput zaustavila zbog vožnje ispod dozvoljene brzine. Kad su ga treći put zaustavili, oduzeli su mu vozačku dozvolu. Znaš, sve vreme su nas pratili na radaru.“

Pažnja gospođe Rajli bila je usmerena čas na sina, čas na pivo.

Slušala je istu priču već tri godine.

„Dabome“, nastavi Ignacije, pogrešno protumačivši majčin blaženi pogled kao zainteresovanost, „to je bio jedini put u mom životu da sam bio van Nju Orleansa. Mislim da me je uznemirio baš taj nedostatak centra orijentacije. Jurnjava tim autobusom bila je poput survavanja u ambis. Kada smo napustili močvare i stigli do talasastih brežuljaka blizu Baton Ruža, uplašio sam se da bi neke lokalne seljačine mogle baciti bombe na autobus. Obožavaju da napadaju vozila, koja su za njih simbol progresa, pretpostavljam.“

„Znaš, drago mi je što nisi prihvatio taj poso“, automatski reče gospođa Rajli, koristeći *pretpostavljam* kao šlagvort.

„Nisam nikako mogao prihvatiti taj posao. Kad sam ugledao šefa Odseka za srednjovekovnu kulturu, ruke su mi se osule. Krajnje bezdušan čovek. A onda je prokomentarisao to što ne nosim kravatu i rekao nešto podsmešljivo na račun moje kockaste jakne. Bio sam užasnut činjenicom da se jedna toliko beznačajna osoba može usuditi na takvu bezočnost. Ta kockasta jakna bila je jedno od sitnih zadovoljstava u mom životu, i ako ikad uhvatim onog ludaka što ju je ukrao, prijaviću ga nadležnim organima.“

Gospođa Rajli ponovo ugleda tu groznu, kafom umrljanu kockastu jaknu koju je oduvek tajno želela da pokloni

Dobrovoljcima Amerike zajedno sa nekoliko drugih Ignaciju omiljenih delova odeće.

„Znaš, bio sam toliko obuzet prostotom onog patvo-renog 'šefa' da sam usred jedne od njegovih kretenoidnih nesuvislica istrčao iz kancelarije i odjurio u najbliži toalet, koji je, ispostavilo se, bio za osoblje fakulteta. Bilo kako bilo, smestio sam se u jednu od kabina, prebacivši jaknu preko vrata. Iznenada, ugledao sam kako jakna izmiče. Začuo sam korake. Zatim se vrata toaleta zatvoriše. U tom trenutku nisam bio u mogućnosti da krenem za besramnim lopo-vom, te sam počeo da vrištim. Neko uđe u toalet i pokuca na vrata kabine. Ispostavilo se da je to član obezbeđenja kampusa, ili bar on tako reče. Kroz vrata mu objasnih šta se upravo dogodilo. Obeća da će mi pronaći jaknu i ode. Zapravo, kako sam ti već ranije napomenuo, oduvek sam sumnjao da su on i šef jedna te ista osoba. Glasovi su im zvučali prilično slično.“

„Bome, danas više nikom ne možeš verovati, mili moj.“

„Čim sam mogao, pobegao sam iz toaleta, žudeći da zauvek odem s tog užasnog mesta. Naravno, gotovo sam se smrzao dok sam čekao u tom pustom kampusu i pokušavao da uhvatim taksi. Konačno sam našao jedan koji je pristao da me odveze do Nju Orleansa za četrdeset dolara, a vozač je bio dovoljno nesebičan da mi posudi svoju jaknu. Međutim, dok nismo stigli ovamo, znatno se sneveselio zbog toga što je izgubio vozačku dozvolu i postao je prilično mrzovoljan. Takođe je delovao kao da se gadno prehladio, sudeći po uče-stalosti njegovog kijanja. Napokon, bili smo na auto-putu gotovo dva sata.“

„Mislim da ću još jednog pivkana, Ignacije.“

„Majko! U ovoj nedodžiji?“

„Samo jedno, sine. Ajde, samo još jedno.“

„Verovatno ćemo se zaraziti nečim s ovih čaša. No ukoliko si sasvim ubeđena u vezi s tim, naruči meni, molim te, jedan konjak.“

Gospođa Rajli mahnu konobaru, koji izađe iz senke i upita: „I šta ti se to desilo u autobusu, drugar? Nisam čuo kraj priče.“

„Da li biste se, molim vas, starali o svom šanku kako dolikuje?“, besno upita Ignacije. „Vaša je dužnost da nas u tišini poslužite kad vas pozovemo. Da smo želeli da vas uključimo u konverzaciju, već bi’ vam to dosad stavili do znanja. Naime, diskutujemo o prilično bitnim ličnim stvarima.“

„Ta, čovek samo pokušao da bude fin, Ignacije. Sram te bilo.“

„To je samo po sebi kontradiktorno. Ne postoji mogućnost da iko bude ljubazan u rupi poput ove.“

„Želimo još dva piva.“

„Jedno pivo i jedan konjak“, ispravi je Ignacije.

„Nema više čistih čaša“, reče konobar.

„E baš šteta“, reče gospođa Rajli. „Pa, možemo koristiti i ove koje imamo.“

Konobar slegnu ramenima i ode među senke.

II

U stanici, starac je sedeo na klupi s ostalima, uglavnom sitnim lopovima koji su uhvaćeni tog poslepodneva. Duž natkolenice uredno je ređao zdravstvenu knjižicu, člansku kartu Društva Sv. Odoa Klinijskog, značku kluba *Zrelo doba* i komadić papira koji je potvrđivao njegovo članstvo u Američkoj legiji. Mlad crnac, očiju skrivenih iza najmodernijih naočara za sunce, proučavao je mali dosije na butini pored njegove.

„Jebote!“ , reče cerekajući se. „Ti mora da si učlanjen u sve na ovom svetu.“

Starac premesti pažljivo svoje kartice i ništa ne reče.

„Otkud to da su dovukli nekog ko ti?“ Naočare su izdovale dim svud po starčevim karticama. „Murija mora da je postala očajna.“

„Ovde sam jer su prekršena moja ustavna prava“, prasnu starac.

„Pa, to ti neće poverovati. Bolje da smisliš nešto drugo.“ Tamna ruka posegnu za jednom od kartica. „Ej, šta ti ovo znači, *Vrelo doba*?“

Starac zgrabi karticu i vrati je na butinu.

„Te tvoje kartice neće ti mnogo pomoći. Ćorkiraće te i ovako i onako. Ćorkiraju sve živo.“

„Misliš?“ , upita starac oblak dima.

„Naravno.“ Podiže se nov oblak. „Zašto si ovde, čoveče?“

„Ne znam.“

„Ne znaš? Jebote! To je skroz blesavo. Mora da ima neki razlog. Već dugo privode tamnopute nizašta, ali, gospodine, ti moraš imati neki razlog što si ovde.“

„Zaista ne znam“, tužno reče starac. „Samo sam stajao u gomili ispred robne kuće.“

„I drpio si nečiji novčanik.“

„Nazvao sam jednog policajca ružnim imenom.“

„Kako si ga nazvao?“

„Komunjarom.“

„Komunjarom! Opa! Da ja nazovem policajca komunjarom, već bi' bio proteran u Angolu. Mada bi' volo da nekog od njih nazovem komunjarom. Ko, danas po podne muvo sam se po Vulsvortu i neki tip ukrade kesu oraja, a neka je počela da vrišti kao da ju je neko ubo. Ej! A onda me jedan u civilu zgrabi, pa me pandur privede u stanicu. Nema nam

nade. Jebote!“ Usne su mu sisale cigaretu. „Niko nije našo te oraje kod mene, ali me je murija ipak privela. Mislim da je onaj u civilu bio komunjara. Pokvareni skot.“

Starac pročisti grlo i premesti svoje kartice.

„Verovatno će te pustiti“, rekoše naočare za sunce. „A mene, verovatno će mi održati pridiku da me uplaše, mada znaju da nemam te oraje. Pokušaće verovatno da dokažu da imam oraje. Verovatno će kupiti jednu kesu, pa mi strpati u džep. Vulsvort verovatno pokušava da mi smesti doživotnu.“

Crnac je izgledao jako potišteno. Izduvao je novi oblak plavog dima, koji je pokrio i njega i starca i kartice. Potom reče sebi: „Pitam se ko je drpio te oraje. Verovatno onaj u civilu.“

Policajac je pozvao starca do radnog stola usred sobe, za kojim je sedeo narednik. Tamo je stajao pozornik koji ga je uhapsio.

„Kako se zovete?“, upita narednik starca.

„Klod Robišo“, odgovori i postavi svoje kartice na sto ispred narednika.

Narednik pregleda kartice i kaza: „Naš pozornik Mankuzo kaže da ste se odupirali prilikom hapšenja i da ste ga nazvali komunjarom.“

„Nisam mislio ozbiljno“, tužno reče starac, primetivši s kojom žestinom narednik pretura po karticama.

„Mankuzo kaže da ste rekli da su svi policajci komunjare.“

„Jebote“, dobaci crnac.

„Umukni tamo, Džouns“, glasno reče narednik.

„U redu“, odgovori Džouns.

„I ti ćeš stići na red.“

„Al’ ja nisam nikog nazvo komunjarom“, reče Džouns. „Onaj u civilu u Vulsvortu mi smestio. Ja čak ni ne volim oraje.“

„Začepi već jednom.“

„U redu“, razdragano reče Džouns i izduva ogromni olujni oblak dima.

„Nisam mislio ozbiljno ono što sam rekao“, reče gospodin Robišo naredniku. „Samo sam se uznervozio. Zaneo sam se. Ovaj policajac je pokušavao da uhapsi nekog jadnog dečaka koji je čekao majku ispred robne kuće.“

„Šta?“ Narednik se okrenu ka pobledelom policajčiću. „Šta si pokušao?“

„Ma kakav dečak!“, reče Mankuzo. „Ljudina, čudno obučena. Izgledao je kao sumnjivo lice. Samo sam hteo da obavim rutinsku kontrolu, a on je počeo da se odupire. Da budem iskren, izgledao je kao krupni izopačenjak.“

„Izopačenjak?“ uzbuđeno upita narednik.

„Da“, reče Mankuzo sa sigurnošću. „Baš krupni izopačenjak.“

„Koliko krupan?“

„Najkrupniji kojeg sam ikada u životu video“, reče Mankuzo, šireći ruke kao da opisuje ulov. Narednikove oči zasijaše. „Prva stvar koja mi je pala u oči bila je njegova zelena lovačka kapa.“

Negde u svom oblaku, Džouns je s distance sve pažljivo pratio.

„Pa, onda, šta se desilo, Mankuzo? Zašto nije tu ispred mene?“

„Pobegao je. Neka žena je izašla iz radnje i napravila zbrku, pa su njih dvoje šmugnuli iza ugla, u Kwart.“

„A, persone iz Kvarta!“, reče narednik kao prosvetljen.

„Ne, gospodine“, ubaci starac. „To je zaista bila njegova mama. Fina, lepa žena. Viđao sam ih i ranije, u centru. Ovaj policajac ju je uplašio.“